

[Sundhedsministeren]

Jan Kørpe Christensen, at lige så snart lovforslaget er vedtaget, vil lovens ikrafttræden ske ved bekendtgørelse i Lovtidende, og det vil sige så hurtigt, som det overhovedet er gørligt. Derfor vil vi ved en hurtig vedtagelse af lovforslaget altså også kunne sikre, at de familier og de børn, der endnu ikke har fået pengene, får dem så hurtigt som muligt. Men jeg kan naturligvis ikke med det grundlag, der er gældende i dag, udbetale pengene, om jeg så må sige, også være forkert i forhold til den administration, der har været hidtil. Jeg må vente med udbetalingen af de sidste penge, til vi har fået dette lovforslag vedtaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Grove):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Sundhedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

16) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 64:

Forslag til folketingsbeslutning om mærkning af genteknologisk fremstillede levnedsmidler m.v.

Af Rahbæk Møller (SF) m.fl.
(Fremsat 25/2 93).

Forslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Sundhedsministeren (Torben Lund):**

Ifølge forslaget pålægges regeringen senest den 1. januar 1994 at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om miljø og genteknologi, § 11, således at der bliver pligt til at mærke genteknologisk fremstillede levnedsmidler. Desuden bliver regeringen efter forslaget pålagt at arbejde for, at sådanne regler bliver indarbej-

det i det kommende EF-direktiv om nye levnedsmidler og nye levnedsmiddelingredienser eller det, der hedder »Novel Food«, som det også er beskrevet i beslutningsforslaget.

Regeringen finder, at grundtanken i forslaget er rigtig. Vi mener ligesom forslagsstillerne, at forbrugerne bør have oplysninger, som giver et reelt produktvalg. Dette gælder også produkter, der indeholder genmodificerede organismer.

Det fremhæves netop i beslutningsforslaget, at en sådan mærkning skal opfattes som en information til forbrugerne og ikke som en advarsel. Heri ligger, at mærkning ikke skal indføres af sundhedsbeskyttelsesgrunde. Efter gældende danske regler er hensynet til sundhedsbeskyttelsen sikret gennem kravet om, at disse levnedsmidler først må markedsføres efter en forudgående tilladelse. En forudsætning for tilladelsen vil bl.a. være, at det er godtgjort, at levnedsmidlerne ikke udgør nogen sundhedsfare for forbrugerne. Det samme vil være tilfældet efter den kommende EF-regulering.

Regeringen vil derfor arbejde for, at vi får indført nogle enkle og overskuelige mærkningsregler for genteknologiske levnedsmidler og tilsætningsstoffer. Sådanne regler bør udformes på en rimelig klar måde, så de kan give mening for forbrugerne, og så de også kan håndteres af erhvervene og af levnedsmiddelmmyndighederne.

Jeg vil godt give et par eksempler på kommende mærkning. Den meget omtalte McGregor-tomat, fremstillet ved genteknologi, bør naturligvis mærkes. Jeg har forstået, at det ikke ligger ude i en fjern fremtid, at en sådan tomat kan forhandles. Et andet eksempel vil være en yoghurt, der både er fremstillet ved hjælp af, og som også indeholder en gensplejset bakteriekultur.

Jeg er derimod mere tvivlende over for nyten af at kræve mærkning af et levnedsmiddel, som er produceret ved hjælp af et stof, der er fremstillet ved hjælp af genspejset organisme, og hvor sådanne organismer ikke genfindes i de færdige produkter. Som eksempel kan jeg nævne ost, hvor osteløben er lavet af en genspejset bakteriekultur, men hvor hverken løben eller osten indeholder de genmodificerede organismer. De har alene sat en proces i gang og forsvinder populært sagt under ostens produktion.

[Sundhedsministeren]

Jeg er naturligvis indstillet på i forbindelse med disse mere teknisk prægede spørgsmål at redegøre nærmere for dem under udvalgsbehandling.

Forslagsstillerne peger på, at mærkningsregler kan gennemføres ved en ændring af loven om miljø og genteknologi, og påpeger vigtigheden af at finde en EF-løsning i forbindelse med EF-regulering af »Novel Food«.

For så vidt angår dansk lovgivning kan jeg oplyse, at der allerede er det fornødne lovgrundlag til stede i levnedsmiddeloven. Det er derfor EF-løsningen, der er vigtig. Fælles regler for levnedsmidler er af overordentlig stor betydning for Danmark. Det gælder ikke blot af hensyn til vores meget betydningsfulde eksportinteresser, men også for at sikre lødigheden af de varer, vi importerer. I en sag som denne har etablering af Fællesskabsregler særlig stor betydning, fordi det vil sikre, at de levnedsmidler, der kommer fra EF, også overholder mærkningsregler for de nye levnedsmidler. Det er yderst problematisk ved en analytisk kontrol at påvise, at et produkt indeholder genmodificerede organismer; det er faktisk meget vanskeligt. Kontrollen bør derfor finde sted på produktionsstedet, og det kræver jo, at man har fået etableret ens regler.

Som forslagsstillerne nævner, forhandles der i øjeblikket et forslag til forordning om nye levnedsmidler. I dette forslag berøres mærkningsproblemerne også. Vi har fra dansk side fra forhandlingernes start understreget behovet for etablering af fælles mærkningsregler. De danske forhandlere har netop fremlagt et formandspapir vedrørende nogle væsentlige principielle problemstillinger. Papiret indeholder ikke konkrete forslag vedrørende mærkning af nye levnedsmidler – det ville være for tidligt – men det er klart forudsat i papiret, at mærkningsproblemerne skal drøftes grundigt.

En første sondering af holdningen hos vores EF-partnere har i denne sammenhæng vist, at ønsket om mærkning af genteknologiske levnedsmidler er almindeligt udbredt. Mærkning af levnedsmidler er et harmoniseret område, og det betyder, at medlemsstaterne ikke uden videre kan indføre nye regler f.eks. som foreslået i beslutningsforslaget. Forslag til særregler skal notificeres over for Kommissionen og medlemslandene. Der iværksættes så en procedure, der kan medføre en afvisning af ønsket

om at indføre særlige mærkningskrav i et enkelt land.

Jeg kan ikke vide, hvordan holdningen til et isoleret dansk mærkningsudspil vil være. Såvel Kommission som medlemslande søger imidlertid at imødegå etablering af nationale særregler, som jo er i modstrid med princippet om etableringen af det indre marked.

Som det er fremgået, er regeringen positiv over for de tanker, der ligger bag beslutningsforslaget, og vi vil derfor også både aktivt og positivt arbejde for at få gennemført mærkningskrav for levnedsmidler, der er genteknologisk modificerede eller indeholder genmodificerede organismer. Jeg kan oplyse, at vi allerede i april måned, altså her midt i det danske formandskab, vil komme med et konkret udspil i EF på dette område. Derfor finder regeringen, at vi bør satse på at præge EF-reguleringen på området i forbindelse med EF-forslaget om »Novel Food«. Og endnu en gang giver jeg tilsagn om at bistå under udvalgsarbejdet hvad angår de mere tekniske ting.

Tove Lindbo Larsen (S):

Socialdemokratiet er i princippet enig i, at forbrugerne skal have de flest mulige oplysninger om varer og levnedsmidler, således at man har det bedst mulige grundlag at træffe beslutninger på ved køb. Derfor kunne vi godt gå ind for i hvert fald en del af det forslag, SF har fremsat om mærkningspligt for levnedsmidler m.v., der er fremstillet ved hjælp af gensplejsning.

Når jeg tager lidt forbehold, drejer det sig især om produkter, hvortil der er brugt gensplejsede stoffer i forarbejdningsprocessen, som ikke findes i det færdige produkt.

Det vil i øvrigt være af væsentlig betydning, at der indføres fælles regler i alle EF-landene. Når det frie marked er en realitet, vil produkterne kunne handles frit over landegrænserne. Der vil således opstå en forvredet markedssituation, hvis danske produkter skal mærkes, mens udenlandske producenter fortier, hvad der er anvendt, eller om der er anvendt gensplejsning ved produktionen. Det kan hverken forbrugere eller erhverv være tjent med.

Jeg finder det derfor tilfredsstillende, at Danmark under sit formandskab i EF vil arbejde for at få indarbejdet fælles regler i det kommende direktiv om »Novel Food«. Jeg

[Tove Lindbo Larsen]

skal lige bemærke, at det enkleste ville være, om det blev mærket i første led i produktionen, da det er vanskeligt at bevise i en færdigforarbejdet vare, hvad der er sket undervejs.

Det er selvfølgelig vigtigt, at mærkningen er informativ – ikke advarende/skræmmende, kunne man sige, men oplysende. Mærkningen skal naturligvis gælde såvel produkter som til sætningsstoffer. Der er for mig ingen tvivl om, at forbrugerne ønsker at få disse oplysninger. Genteknologiens omfang kan meget hurtigt blive større, end vi i dag har fantasi til at forestille os.

Socialdemokratiet vil gerne arbejde positivt videre med forslaget i udvalget.

Brian Mikkelsen (KF):

Det Konservative Folkeparti finder det rimeligt, at forbrugerne i forbindelse med valg af levnedsmidler får oplysning om, hvilke levnedsmidler der er fremstillet ved hjælp af genteknologi eller lignende teknikker. Det vil f.eks. være naturligt i hvert tilfælde i en startfase at mærke kød fra gensplejsede dyr, men næppe en pizza, hvor der er brugt en anelse krydderi fra en oprindelig gensplejset plante. Vi skal passe på med ikke at påføre produkterne for mange oplysninger, så de vigtige budskaber drukner i mængden.

Vi er trykke ved, at forholdsreglerne i lov om miljø og genteknologi fra juni 1991 sikrer forbrugerne, at levnedsmidler, som er fremstillet ved brug af genteknologi, ikke indebærer nogen former for risici. Det er jo sådan, at når et levnedsmiddel, der består af genetisk modificerede organismer, ønskes markedsført i Danmark, skal det vurderes og godkendes af Sundhedsministeriet og Levnedsmiddelstyrelsen.

Selv om vi egentlig opfordrer til agtpågivenhed med genteknologi, opfatter vi ikke teknologien som en fare, men snarere som en åbning af uanede muligheder. Som konkrete dagligdags eksempler kender vi human insulin til diabetikere, planter, der er gjort resistente mod visse skadedyr og derfor ikke skal sprøjtes, frugter med øget holdbarhed og indsprøjtning af væksthormoner i køer, der sikrer øget mælkeproduktion og mindre fedt; det passer jo godt med alle ernæringseksperternes råd om at spise mindre fedt.

Den i beslutningsforslaget omtalte form for mærkning er imidlertid, som sundhedsministe-

ren også var inde på, omfattet af EF's mærkningsdirektiv. Det betyder, at vi ikke selv kan udarbejde regler, men skal enes med de andre lande om, hvordan eventuelle mærkningskrav skal udformes. Arbejdet her er jo i gang, som både Socialdemokratiets ordfører og sundhedsministeren var inde på, i det kommende EF-direktiv om »Novel Food«.

Det er vigtigt – opfatter vi i hvert fald – at de danske forhandlere ikke bindes på forhånd, som beslutningsforslaget lægger op til, men at forhandlerne får lejlighed til at gå ind i en åben dialog med vore EF-partnere om indholdet af de kommende mærkningskrav.

Bemærkningerne til beslutningsforslaget kan antyde, at detailhandelen gøres ansvarlig for mærkningen. Det tror vi ikke vil kunne fungere i praksis. Vi mener, at det må påhvile producenten eller importøren at foranstalte mærkningen. Detailhandelen skal ikke pålægges et ansvar for det her, fordi han ikke vil være vidende om, hvorvidt der er genteknologi i produktet.

Det nævnes også i bemærkningerne, at opinionsundersøgelser har vist, at forbrugerne generelt ikke er interesseret i genteknologi, når det har noget at gøre med fødevarer. Så er det, jeg må spørge forslagsstillerne, hvilke undersøgelser der egentlig henvises til. Hele området er så nyt for de fleste forbrugere, og mulighederne er så uafprøvede, at man ikke i dag med sikkerhed kan sige, om man er interesseret eller ej.

Det er vores klare holdning, at det er yderst rimeligt, at forbrugeren gøres opmærksom på, hvad vedkommende spiser og drikker. Vi vil gå positivt ind i udvalgsdrøftelserne, så vi er vel forberedt til de forestående diskussioner om de kommende EF-regler.

Jørgen Winther (V):

Jeg lyttede med stor interesse til hr. Brian Mikkelsens tale. Det var spændende at høre, at det var en person, der havde sat sig godt ind i tingene. Jeg er også enig i det synspunkt, at vi skal passe virkelig på, at der ikke kommer alt for mange oplysninger på fødevarer, så det væsentlige drukner.

Ellers vil jeg sige, at som liberalt parti prioriterer vi i Venstre, at det enkelte menneske, den enkelte forbruger, får optimal indflydelse på sin dagligdag og sin tilværelse som helhed.

[Jørgen Winther]

Derfor er det utrolig vigtigt at sikre den enkelte forbruger en reel valgfrihed. Skal vi sikre den enkelte forbruger reel valgfrihed – og det bør have topprioritet – kræver det naturligvis et højt informationsniveau og et klart og gennemsigtigt marked. Af centrale og principielle årsager er vi derfor i Venstre positivt stemt over for grundtanken i det fremsatte forslag.

Som bekendt vedrører forslaget en meget alvorlig problemstilling med vidtrækkende perspektiver, og det kræver grundig overvejelse. Der er også i denne tid hektiske aktiviteter på EF-plan med hensyn til reguleringen af hele »Novel Food«-området. I Venstre finder vi det relevant at indhente synspunkter fra den danske fødevarerindustri, som trods alt er et af Danmarks allerstørste beskæftigelseslokomotiver.

Som det kan forstås, er vi i Venstre positive, og vi vil gå positivt ind i udvalgsarbejdet.

Jan Køpke Christensen (FP):

Principielt finder vi det i Fremskridtspartiet helt rigtigt, at man vil give forbrugerne en sikkerhed med hensyn til, om bestemte typer fødevarer er fremstillet ved denne genteknologi. Spørgsmålet er imidlertid, om det et nogen god idé ligefrem at indføre en lovgivning herom. Det er ikke umuligt, at fødevarerbrancherne vil sikre mærkning gennem selvkontrol; det kunne jo nemt være. Jeg tror, man fra virksomhedernes, i dette tilfælde fødevarerbranchernes, side kun er interesseret i at gøre alt muligt for at yde forbrugerne den største service, og dermed tror vi i Fremskridtspartiet, at det vil ske helt af sig selv.

Derudover er der en række konkurrencemæssige aspekter, som man heller ikke må glemme, og det mener vi i allerhøjeste grad kan give anledning til betænkelighed. Hvis det kun er danske genteknologiske fødevarer, der skal mærkes, stilles danske fødevarer måske i en svækket situation over for fødevarer fremstillet i udlandet. Hvis det derimod forlanges, at reglerne skal omfatte alle fødevarer, herunder også fødevarer fremstillet i andre EF-lande, kan forslaget måske komme i konflikt med EF's konkurrencebestemmelser.

Det tredje aspekt er, at hvis mærkningen skal indføres i hele EF, så opstår der sandsynligvis konkurrencemæssige problemer i forhold til de øvrige markeder.

Som sagt er Fremskridtspartiet principielt enig i forslaget intentioner – ingen tvivl om det – men vi mener ikke, at forslaget sikrer intentionerne hensigtsmæssigt. Men hvis man absolut skal have det gennemført, må det naturligvis være en implementering under EF, det så kommer til at handle om, som det også står i lovforslaget.

Som nævnt tror jeg afgjort, at virksomhederne er interesseret i at informere forbrugerne bedst muligt, og derfor mener vi ikke, der er grundlag for at gennemføre dette lovforslag på nuværende tidspunkt. Med hensyn til EF skal vi jo samtidig også tænke på, at der trods alt er en verden uden for EF's grænser også, som vi helst skulle kunne handle med også i en ordentlig konkurrencemæssig situation.

Så principielt er vi enige i forslaget intentioner, men vi går imod forslaget.

Charlotte Enevoldsen (CD):

CD's ordfører kan ikke være til stede, hvorfor jeg kort skal gøre rede for CD's holdning.

I CD kan vi helt tilslutte os de bemærkninger, der er kommet fra sundhedsministerens side med hensyn til det hensigtsmæssige i en EF-løsning. Vi er også meget enige i understregningen af, at det drejer sig om information om varer, der helt lever op til de gældende krav om sundhedsbeskyttelse. Der er altså ikke tale om advarsler mod noget som helst.

Det kan imidlertid ikke afvises, at der blandt forbrugerne kan være en vis skepsis over for anvendelsen af genteknologi ved fremstilling af levnedsmidler, ligesom der også er det på andre områder, og derfor er det vigtigt at have fælles regler i EF. Dansk fødevarereksport bør ikke udsættes for nogen risiko for, at konkurrenceevnen svækkes på grund af særlige krav til en mærkning.

Der er altså god grund til at fastholde mærkningen af levnedsmidler som et EF-anliggende og ikke eksperimentere med danske særregler i utide, og da det oven i købet kunne vise sig at være i modstrid med principperne i det indre marked, er der så meget desto mere grund til at lade være.

Skal den foreslåede form for mærkning indføres, mener CD derfor, at det må afvente forhandlingerne af en ny EF-regulering, så alle producenter og forbrugere stilles ens i hele EF.

Dorit Myltoft (RV):

Der er to punkter, som jeg gerne vil fremhæve i forbindelse med behandlingen af dette beslutningsforslag. For det første: Hvor er det dog vigtigt at få fastslået, at i danske butikker må der altså kun sælges godkendte levnedsmidler. For det andet: Skal en mærkningspligt have nogen effekt, må den være aftalt på internationalt plan.

Det Radikale Venstre er positivt indstillet over for, at regeringen arbejder for at få indarbejdet regler i EF-direktivet om »Novel Food«. Men jeg vil godt føje endnu et aspekt ind, nemlig vores globale ansvar. Endnu virker det overskueligt med McGregor-tomater, nogle karpesfisk og lidt jordbær til yoghurt, men vi kan sagtens forestille os, at det pludselig har fået et virkelig uoverskueligt omfang, og hvad så? Jeg kan altså ikke lade være med at stille mig selv det spørgsmål, om levnedsmidler fremstillet ved hjælp af genteknologi kan være med til at afskaffe det globale sultproblem. Jeg må spørge mig selv, om det for nogle mennesker ude i verden vil blive et valg mellem sult eller mærkede varer, og ikke som forslagsstillerne siger, et valg mellem mærkede varer eller varer fremstillet på anden vis.

I slutningen af sidste århundrede afskaffedes sulten i Danmark, bl.a. ved hjælp af dyrkningsmetoder, som vi i dag tager afstand fra, og den historiske viden skulle vi gerne kunne bruge. Jeg mener, at Danmark er forpligtet til at fastholde krav om, at levnedsmidler skal opfylde sundhedskrav og være fremstillet med hensyntagen til det globale miljø, men vi er også medansvarlige for det eksisterende sultproblem. Der er bestemt ingen nemme løsninger, men masser af dilemmaer af etisk, moralsk og miljømæssig karakter, men det var altså ikke det spørgsmål, der skulle drøftes i dag.

Det Radikale Venstre er positivt over for tankerne i beslutningsforslaget.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Kristeligt Folkeparti er helt enig i det, sundhedsministeren sagde om, at det altså ikke er noget, som vi selv kan klare herhjemme. Vi mener ikke, at vi skal gå foran EF og så om kort tid måske få at vide, at det må vi ikke og så få en masse diskussion om, hvorvidt EF nu igen skal bestemme. Jeg tror, at det er vigtigt – og måske netop i denne periode har Danmark

en chance for at presse på – at få vores synspunkter igennem i EF, for at vi får en sammenhæng i det.

Jeg er enig i intentionen i forslaget om, at man skal vide, hvad det er, man får, og at det skal mærkes – det er helt sikkert – men det er lige så vigtigt, at vi ikke ensidigt i Danmark gør noget, som kan skade os. Vi ved også, at det er på trapperne, men det er ikke aktuelt endnu, og vi skal vel også lige slå fast, at alle fødevarer af den art også skal godkendes. Det er altså ikke nok, at man mærker det, det skal også godkendes som levnedsmiddel, og deri må der så også ligge en betryggelse.

Birgitte Husmark (SF):

Jeg vil da gerne på forslagsstillerens vegne sige mange tak for en meget positiv modtagelse af dette forslag om mærkning af genteknologisk fremstillede levnedsmidler m.v.

Vi har da, som det fremgår af forslaget, også gjort os overvejelser om, hvordan forslaget vil spille sammen med EF-lovgivningen, og vi er meget glade for det tilsagn fra sundhedsministerens side om dels selv at handle aktivt, dels yde teknisk bistand til en præcisering af forslaget, således at det er muligt at spille mest hensigtsmæssigt sammen med EF.

Det, som måske stadig væk kan være lidt tvivlsomt, er, hvor hurtigt EF vil finde på at handle, hvis man sigter imod en forordning, og det har jeg forstået at man gør. Det er en form for lovgivning, der kan tage sin tid, og derfor er det da en overvejelse værd, om man skal gå foran i Danmark, eller om man skal lade EF være den eneste instans, men så længe ministeren mener, at der er mulighed for at komme igennem og gøre brug af vores EF-formandskab, er vi meget indstillede på, at det er den vej, vi går. Hvis tingene så skulle strande, må vi vende tilbage og se på, hvad der kan gøres efter dansk lovgivning, og så er det rigtigt, som ministeren siger, at der kan opstå en komplikation i form af, at et forslag skal EF-modificeres.

Lad os foreløbig håbe på, at det lykkes for sundhedsministeren at komme igennem med i hvert fald de væsentligste dele – de 2 af de 3 pinde – af dette forslag, og hvis det kan lade sig gøre, vil vi være yderst tilfredse fra SF's side.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Sundhedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Markedsudvalget (18/3 93):

Udtræder: Dorit Myltoft (RV)

Nyt medl.: Elisabeth Arnold (RV)

Arbejdsmarkedsudvalget (19/3 93):

Udtræder: Henning Andersen (KF)

Ny stedf.: Jens Jørgensen (KF)

Miljø- og Planlægningsudvalget (19/3 93)

Udtræder: Ernst B. Schmidt (FP)

Ny stedf.: Niels Højland (FP)

Udvalget for Forretningsordenen (19/3 93):

Udtræder: Pia Kjærsgaard (FP)

Nyt medl.: Aage Brusgaard (FP)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 24. marts 1993, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 18.36
